

REZUMAT

Muzica bisericească, un factor creator de comunitate – muzica ușoară creștină în liturghia catolică

Cuvinte cheie

Liturghie, muzică bisericească, creștinism, muzică ușoară, muzică de laudă, mișcări spirituale, Arhidieceza Romano-Catolică de Alba Iulia, adolescenți, grupuri de muzică, repertoarul muzicii ușoare creștine.

Prezentare generală a cercetării

Disertația curentă tratează fenomenul muzicii ușoare creștine, prezent în liturghia Bisericii Catolice încă de la Conciliul Vatican II. Schimbările liturgice al acestui Conciliu au rezultat un șir de răspunsuri specifice date de fiecare țară în ceea ce privește muzica bisericească. Unul dintre aceste răspunsuri a fost nașterea muzicii ușoare catolice folosită în liturghia Bisericii, subiect, care a generat atât reacții negative, cât și unele reacții pozitive din partea clerului de pretutindeni. Cu toate că fenomenul utilizării muzicii ușoare creștine în diverse comunități este unul foarte studiat în cercurile academice internaționale, în limba maghiară acesta rămâne în continuare un subiect prea puțin abordat. Disertația în sine reprezintă un mare pas în studierea muzicii ușoare creștine, deoarece în mediul academic de limbă maghiară nu există până în momentul de față o sinteză atât de amplă a fenomenului, dar și pentru că aceasta studiază în premieră grupurile catolice muzicale din Arhidieceza de Alba Iulia și repertoriul muzical folosit de aceștia.

Disertația pornește de la simpla întrebare ipotetică: *Care este raison d'être a muzicii ușoare creștine, ca mijloc de formare a comunității în Biserica Catolică la începutul secolului 21?* Această ipoteză este tratată de-a lungul disertației din trei direcții și anume din perspectivă teologică, din punctul de vedere al efectului muzicii ușoare creștine asupra comunității și asupra individului, mai precis asupra adolescenților secolului 21.

În primul rând a fost necesară abordarea subiectului dintr-o perspectivă teologică datorită opiniilor atât de diversificate prezentate și în lucrare. Întrebarea formulată în cadrul ipotezei, a fost *ce susține sau neagă acompaniamentul muzical al liturghiei cu diverse instrumente în textele*

Sfintei Scripturi și a diverselor documentelor emise de Dicasteriul pentru Cultul Divin și Disciplina Sacramentelor (cu precăderea asupra documentelor secolului 20). Întrebarea anterioară se poate formula și în următorul fel: *ce caută orice alt instrument în afară de orgă în liturghia catolică?* Desigur nu doar disertația trebuie să dea răspunsul la această întrebare, ci chiar destul de des și cei care slujesc la liturghiile catolice din Arhidieceza de Alba Iulia cu diverse instrumente. Studiul aprofundat al documentelor referitoare la muzica bisericească sau utilizarea liturgică a instrumentelor emise de Biserică de-a lungul numeroaselor secole nu ar fi servit scopul adevărat al disertației, deoarece vorbim de un fenomen apărut după Conciliul Vatican II. Totuși a fost necesară menționarea câtorva pasaje din Sfânta Scriptură și decretele importante din preajma Conciliul Tridentin pentru a evidenția amploarea schimbărilor de după Conciliul Vatican II. De asemenea un pas necesar a fost studierea procesului evolutiv al Bisericii în ceea ce privește muzica modernă și instrumentele folosite în cadrul liturghiilor prin prisma decretelor importante ale secolului al 20-lea, precum *motu proprio Tra le Sollecitudini* al papei Pius al X-lea sau enciclica *Mediator Dei* al papei Pius al XII-lea. Doresc să evidențiez tonul cald și iubitor în care diferiții papi își formulează dorința de a modera și canaliza în mod corect ambițiile muzicale liturgice dezvoltate. În cele din urmă Constituția despre sfânta liturghie al Conciliului Vatican II și cele cinci instrucțiuni care o urmează stabilesc diferitele manifestări ale muzicii sacre și efectele lor (sub anumite condiții) formatoare de comunitate. Este important că în lumina acestor decrete muzica ușoară creștină poate fi privită în anumite cazuri ca și cântec popular sacru.

Din punct de vedere teologic, utilizarea muzicii ușoare creștine în liturghia catolică este permisă doar dacă aceasta este în același timp sfântă, valoroasă din punct de vedere artistic și universală și alegerea cântecelor reflectă directivele Liturghierului roman. Este esențial ca înainte de oricare slujire liturgică să se distingă acele cântece, care nu reflectă în totalitate teologia Bisericii Catolice. Ca să se evite greșelile de o asemenea natură în slujirile liturgice am recomandat două căi, care pot fi urmate în acest sens. În primul rând am definit un set de criterii cu ajutorul căreia se pot determina, care dintre cântecele repertoriului muzical al grupelor de tineret pot fi numite într-adevăr muzică bisericească și care din ele pot fi folosite într-un context liturgic. Această muncă de dimensiuni colosale trebuie efectuată de către o comisie compusă din teologi, experți ai muzicii bisericești și ai limbii maghiare. Cea de a doua cale de urmat, care deja există și funcționează în zilele noastre este promovarea cursurilor de muzică ușoară liturgică printre cei

care sunt practicanți în acest domeniu. Aceste două căi, care trebuie să fie dezvoltate în paralel ar fi o rezoluție optimă din partea Arhidiecezei.

A doua întrebare abordată în capitolul III al disertației a vizat dimensiunea pastorală a acestui gen muzical bisericesc și a fost formulată în următorul fel: *ce avantaje și dezavantaje are o comunitate parohială, o comunitate care celebrează liturghia din utilizarea muzicii ușoare creștine?* Desigur întrebare trebuie dezvoltată și în alt sens: *ce avantaje și dezavantaje are o comunitate parohială din funcționarea unei grupe muzicale de tineret, care folosește muzica ușoară creștină?* Ca punct de pornire m-am folosit de repertoriul muzical al grupelor muzicale de muzică ușoară creștine din Arhidieceza de Alba Iulia obținut din cărțile și colecțiile folosite de aceștia. După colectarea și prelucrarea datelor (introducerea titlurilor, numărul fiecărui cântec, al autorilor și a altor informații într-un tabel) am obținut un total de 1121 de titluri, care este rezultatul unui proces îndelungat de influențe internaționale asupra comunităților din Arhidieceză. Pentru a sluji la o liturghie catolică cu muzică ușoară creștină de calitate nu este de ajuns ca să cunoaștem doar rezultatul acestui proces îndelungat, ci și circumstanțele și originile cântecelor folosite. Un pas foarte greu, dar necesar, a fost identificarea confesiunii autorilor cântecelor. În timp ce recunoașterea unor autori cunoscuți și celebri catolici sau de diferite confesiuni neo-protestante nu a fost grea, identificarea unora mai puțini cunoscuți sau a celor care slujesc în mai multe comunități a reprezentat o provocare dificilă și un proces anevoios.

Pentru a răspunde la întrebările formulate în ipoteză a fost necesară studierea temeinică a fenomenului în literatura de specialitate neoprotestantă și catolică internațională și cea de limbă maghiară. În primul rând a fost necesară prezentarea definițiilor vaste și deloc uniforme a conceptului de muzică ușoară creștină și identificarea motivului pentru care au fost scrise unele cântece. În timp ce cântecele, care aparțin CCM (Contemporary Christian Music) sunt compuse cu scopul de entertainment, cele din categoria P&WM (Praise and Worship Music) sunt compuse pentru a fi folosite în comunități cu ocazia rugăciunilor. În acest sens cele trei categorii formulate de Howard și Streck și cele două formulate de Lester Ruth și Lim Swee Hog au reprezentat real ajutor. Tot atât de importantă a fost și expunerea cum în intersecția în timp a unor evenimente istorice și bisericești răspunsul generat a fost cea a muzicii ușoare creștine, fapt ce poate fi explicat în mare parte prin teoriile generațiilor prezentate în lucrare. Prin studierea fenomenului la o scară internațională – indiferent dacă vorbim despre muzică ușoară creștină de origine catolică sau neoprotestantă – aceasta a oferit atât autorilor, cât și ascultătorilor un nou mod de exprimare a

creдинței. Această afirmație este valabilă pentru cântecele de tip spiritual al comunităților de sclavi afro-americani, pentru cântecele de după Conciliul Vatican II ale comunităților europene, americane sau ale altor popoare, dar și pentru acei Jesus Freaks din perioada hippie. Cântecele creștine pot fi însumate cu ușurință prin conceptele de model, altruism și întoarcerea la rădăcini. De-a lungul lucrării reiese faptul, că muzica ușoară creștină este strâns legată de o căte o persoană model, care prin entuziasmul său, prin cunoștințele sale muzicale, apariția lui scenografică a fost o pildă de urmat pentru contemporanii săi sau pentru generațiile următoare. Desigur prezentarea efectului fiecărui cântec pe plan internațional este aproape imposibil de urmărit și nici nu a fost un lucru dorit de autor, dar totuși a fost necesară evidențierea persoanelor cheie din cercurile catolice și neo-protestante, care au avut și încă au un efect major asupra componenței repertoriului muzical al grupelor de tineret din Arhidieceza de Alba Iulia. De notat este și faptul că muzica ușoară creștină de origine neoprotestantă, care este predominantă în comunitățile pentecostale a trecut prin același proces de reîntoarcere la esența laudei curate și sincere în repetate rânduri așa cum s-a întâmplat și în Biserica Catolică de-a lungul secolelor. Din cauza expansiunii rapide a cântecelor creștine de origine neoprotestantă în domeniul muzicii ușoare creștine trebuie să vorbim despre o identitate creștină globalizată, care trece cu ușurință zidurile dintre diferite confesiuni, prin intermediul utilizării predominante a chitării și a genului muzical rock ca și mijloc de exprimare a credinței. Din această cauză se poate observa că modul de exprimare sau identitatea catolică este din ce în ce mai mult presată în fundal în defavoarea cântecelor ”mai ușor de cântat” și a textelor ”mai confortabile” gata scrise și cunoscute. Acest fapt influențează în mod negativ autorii catolici, care nu mai sunt oarecum forțați de circumstanțe să scrie cântece noi și catolice (cum s-a întâmplat pe vremea folk mass movement-ului american), ci se pot mulțumi cu ce este la îndemână. Totuși trebuie evidențiat faptul că după nașterea muzicii ușoare catolice în Ungaria o parte a clerului, artiștii și oamenii cu sensibilitate către limba maghiară au cooperat în mod minunat și eficace pentru a scrie cântece, care corespund cerințelor Bisericii. După expunerea tuturor acestor influențe din afara granițelor este mai ușor de înțeles din ce este compusă cu adevărat situația muzicii ușoare creștine din Arhidieceza de Alba Iulia, care este un rezultat aparte, datorită conjuncturii istorice, geografice, etnice și culturale speciale.

În subcapitolul 7 al celui de al 3-lea capitol se regăsește studiul aprofundat al muzicii creștine ușoare și al grupelor de tineret din Arhidieceza de Alba Iulia, care reprezintă o noutate în domeniul științific. Prin intermediul interviurilor și corespondențelor cu câțiva din actorii

principali în răspândirea muzicii ușoare catolice, dar și cu ajutorul a celor prea puține surse bibliografice, am reușit să prezint momentele cheie de la începuturile acestui gen muzical în Biserica Catolică din Transilvania. Un următor pas, tot atât de important, a fost încadrarea și definirea grupei de tineret muzical cu ajutorul definițiilor regăsite în lectura de specialitate sociopsihologică. În această ordine de idei, prin chestionare, corespondențe, apeluri telefonice și alte surse am reușit să identific 49 de parohii (din cele 250), unde funcționează în total 30 de grupe de tineret și/sau în total 28 de grupe muzicale de tineret. Tot prin intermediul mijloacelor menționate anterior am reușit să colectez informații privind numărul de participanți, normele interioare ale grupului, conexiunile cu alte grupuri de tineret, frecvența întrunirilor și cel mai important, informații despre cântecele cântate de grupurile muzicale de tineret și resursele lor. Cântecele din repertoriul grupurilor muzicale de tineret, care slujesc la evenimentele liturgice ale unei parohii sunt în proporție de 40% de origine catolică, în proporție de aproape 34% de origine necunoscută și 21% de origine neoprotestantă, pe lângă celelalte câteva procente cu origini din alte confesiuni mai vechi sau aparținând Comunității din Taizé. De notat faptul că aproape nicio colecție muzicală studiată nu a fost concepută pentru uzul liturgic, ci sunt colecții de muzică ușoară creștină menite să servească diferite comunități carismatice sau parohiale, dar care conțin (în cel mai bun caz) îndrumări pentru uzul liturgic al cântecelor.

În urma studiului aprofundat al istoriei muzicii ușoare creștine se poate afirma că din punct de vedere pastoral, acest gen de muzică este într-adevăr un factor creator de comunitate, prin limbajul comun, accesibilitate și dinamism. Totuși trebuie exclamat faptul, că acest gen de muzică poate crea și mai multe divergențe în cadrul comunității parohiale și astfel și în Biserica Catolică. În primul rând, din punct de vedere pastoral trebuie avut grijă, să nu se creeze clicuri în comunitate în cadrul enoriașilor care merg la liturghiile acompaniate cu muzică ușoară creștină și ceilalți enoriași. Din punct de vedere muzical este foarte necesar, ca participanții în grupele muzicale de tineret, dar și enoriașii, care frecventează acele slujbe să cunoască și vasta bogăție a muzicii bisericesti. În caz contrar ei ar semăna cu situația în care cineva invitat la o masă fastuoasă s-ar mulțumi doar cu un fel de mâncare în timp ce masa ar abunda de sumedenia de mâncăruri în acest caz cântece gregoriane, corale și cântece bisericesti oferite de gazdă, care este Biserica.

A treia și ultima întrebare prin care am abordat ipoteza formulată s-a bazat pe cercetarea participanților grupelor muzicale de tineret comparând maturitatea personală și religioasă, angajamentul lor față de Biserică, cu cel al participanților grupelor de tineret. Din cele 58 de grupe

muzicale și de tineret au fost alese 6 grupe de tineret și 9 grupe muzicale, conform următoarelor condiții:

- câte o grupă muzicală și una de tineret din fiecare arhidiaconat din Arhidieceză

- câte o grupă muzicală și una de tineret, din categoriile (bloc-sat, bloc-oraș, răsfirat-sat, răsfirat-oraș) bazate pe datele statistice ale Institutului Național de Statistică și Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia, care vizează populația generală a localităților și enoriașii catolici din acea localitate.

- vechimea grupelor să depășească doi ani și să vie viabile și pe viitor.

Partea empirică a cercetării a fost realizată în anul 2019 cu ajutorul unui chestionar compus din patru părți pe care fiecare participant al grupelor desemnate a trebuit să îl completeze. Părțile chestionarului au vizat date socio-demografice (numele, vârsta, genul și vechimea lor în grupă), opinii despre grupă și identificarea persoanelor importante din viața personală și din grupă, un test care vizează modul de rezolvare al conflictelor, întrebări legate de religiozitatea, credința și apropierea lor de comunitatea parohială și o cercetare sociometrică a grupei, care este menită să evidențieze simpatiile sau antipatiile din cadrul grupelor. Din cele 188 de răspunsuri reiese că membrii grupurilor muzicale de tineret se cunosc mai bine și cunosc mai bine grupa datorită întâlnirilor mai numeroase de-a lungul unei săptămâni. Totodată membrii grupelor muzicale aleg să rezolve conflictele într-un mod cooperativ și sunt puțin mai evoluți din punct de vedere religios și rugăciunile lor se diversifică în timp, fapt ce poate fi explicat prin folosirea termenilor religioși în cântecele lor. Din punctul de vedere al apropierii de comunitatea parohială grupurile muzicale sunt de asemenea mai active, datorită activităților mai numeroase precum scenete, concerte sau slujirilor muzicale cu ocazia diferitelor ocazii.

În concluzie se poate formula următorul enunț: *Să ajungem, să ne adresăm, să păstrăm prin muzică!* Muzica ușoară creștină de calitate superioară poate fi un mod al Bisericii de a ajunge la credincioși printr-un limbaj nou, să li se adreseze prin frumusețea liturghiilor și să îi păstreze prin alte mijloace pastorale. Tinerii trebuie ajutați să descopere tainele și comorile Bisericii! Pentru asta nu este nevoie doar de tineri evlavioși și entuziasmați, ci și de preoți și angajați ai parohiilor, care nu se caută scuze, ci investesc timp, energie și de ce nu resurse materiale în enoriașii (nu doar tineri), care doresc să își trăiască identitatea catolică într-un mod hotărât. Pentru asta este nevoie

de o viziune sinodală accentuată atât de des de către Papa Francisc, conform căreia poporul lui Dumnezeu călătorește împreună pe drum, fără să lase pe nimeni în urmă.

CUPRINS

MULȚUMIRI.....	5
CUVINTE CHEIE	6
PRESCURTĂRI	7
1. INTRODUCERE.....	9
1.1. Tema și motivarea cercetării.....	9
1.2. Importanța și actualitatea temei.....	10
1.3. Ipoteza cercetării	11
1.4. Interdisciplinaritatea cercetării	11
1.5. Structura lucrării	12
1.6. Status questionis	13
2. CÂNTECUL ȘI MUZICA ÎN CELEBRAREA LITURGHIEI	17
2.1. Cântecul și muzica în Biblie	17
2.1.1. Vechiul Testament	18
2.1.2. Noul Testament	20
2.2. Rezumatul istoric al directivelor referitoare la muzica bisericească	21
2.2.1. Mișcarea liturgică, ca pas premergător al Conciliul Vatican II	25
2.2.2. Declarațiile Bisericii din secolul 20 referitoare la muzică	26
2.3. Rezumat și perspective	36
3. EFECTUL MUZICII UȘOARE CREȘTINE CONTEMPORANE ASUPRA COMUNITĂȚILOR	37
3.1. Definierea muzicii ușoare creștine contemporane	37
3.1.1. Contemporary Christian Music (CCM).....	38
3.1.2. Praise and Worship Music (P&WM)	43
3.1.3. Teoria generațiilor	44
3.2. Retrospectivă muzicală a muzicii ușoare creștine	50
3.2.1. Spirituals	50
3.2.2. Gospel	52
3.2.3. Jazz, blues, rock and roll, ca și strămoșii CCM-ului	55
3.3. Muzica ușoară creștină catolică	56
3.3.1. Muzica în Europa de Vest	56

3.3.1.1. Zona lingvistică franceză (Franța, Belgia).....	56
3.3.1.2. Zona lingvistică germană (Germania, Austria, Elveția)	59
3.3.1.3. Zona lingvistică italiană	61
3.3.2. Folk Mass Movement-ul american	63
3.3.2.1. Folk revival în Statele Unite ale Americii	63
3.3.2.2. Definirea folk revival	64
3.3.2.3. Precedentele folk mass movement	65
3.3.2.4. Folk mass movement între anii 1965-1970	69
3.3.2.5. Perioada formațiilor muzicale	73
3.3.2.6. Perioada colaborărilor personale (1980-1990)	76
3.3.2.7. Perioada editurilor muzicale (1990-2020)	79
3.3.3. Încercările tradiționale internaționale	83
3.4. Muzica mișcărilor spirituale	89
3.4.1. Comunitatea Taizé	89
3.4.2. Reînnoirea Catolică Carismatică	92
3.4.3. Mișcarea Focolarelor: Gen Verde și Gen Rosso	95
3.5. Muzica ușoară contemporană protestantă și neoprotestantă.....	96
3.5.1. Încercările europene	96
3.5.1.1. Anglia	96
3.5.1.2. Zona lingvistică germană (Neue Geistliche Lieder – NGL)	97
3.5.2. Statele Unite ale Americii	99
3.5.2.1. Primul val (1966-1979)	100
3.5.2.1.1. Jesus Movement	100
3.5.2.1.2. Reprezentanții importanți ai primului val	102
3.5.2.1.3. Trecerea de la Jesus Music la CCM	109
3.5.2.2. Al doilea val (1980-1989)	110
3.5.2.2.1. Mainstream-ul muzicii ușoare creștine	111
3.5.2.2.2. Muzica creștină alternativă/underground	113
3.5.2.2.3. Crossover-ul creștin	114
3.5.2.3. Al treilea val (1990-1999)	117
3.5.2.3.1. Mainstream-ul celui de al treilea val	118

3.5.2.3.2. Direcția alternativă a celui de al treilea val	121
3.5.2.3.3. Crossover-ul celui de al treilea val	123
3.5.2.4. Influențele importante internaționale asupra CCM-ului american	124
3.5.2.4.1. ”Invazia britanică”	124
3.5.2.4.2. Australia	130
3.5.2.5. Mijloace contemporane	133
3.5.2.6. Rezumat și perspective	140
3.6. Rădăcinile din Ungaria	142
3.6.1. Muzica ușoară catolică	142
3.6.1.1. Încercările premergătoare Conciliul Vatican II	142
3.6.1.2. Perioada beat-ului creștinizat (1965-1973).....	143
3.6.1.2.1. Nașterea slujbei beat maghiare	145
3.6.1.3. Muzica ușoară creștină maghiară în anii 80	152
3.6.1.4. Muzica ușoară creștină maghiară în anii 90	154
3.6.2. Mișcările spirituale	156
3.6.2.1. Comunitatea Taizé.....	156
3.6.2.2. Mișcarea Focoloarelor	157
3.6.2.3. Reînoirea Catolică Carismatică Maghiară	158
3.6.3. Suprapunerile și influențele protestante.....	162
3.6.4. Realizări ecumenice	167
3.6.5. Posibile rezolvări din Ungaria și Transilvania	173
3.6.5.1. Sistem de criterii	173
3.6.5.2. Cursuri pentru muzica ușoare liturgică.....	176
3.6.6. Concluzii	179
3.7. Dezvoltarea muzicii creștine ușoare în Arhidieceza de Alba Iulia	181
3.7.1. Gânduri introductive	181
3.7.2. Situația Arhidiecezei de Alba Iulia între 1965-1990	182
3.7.3. S.I.S și Cercul Biblic, incubatoarele cântecelor și mișcărilor spirituale între anii 1970-80	183
3.7.3.1. Perioada de expansiune	189
3.7.3.1.1. Întâlnirile de tineret ca propagatoare ale muzicii ușoare creștine	191

3.7.4. Dezvoltarea de după Revoluție	193
3.7.5. Grupele muzicale de tineret din Arhidieceza de Alba Iulia	198
3.7.5.1. Clarificare conceptuală	198
3.7.5.2. Pașii pregătitori ai studiului	199
3.7.5.3. Metodologia studiului	202
3.7.5.4. Evaluarea rezultatelor studiului grupelor	202
3.7.6. Repertoriul muzical al Arhidiecezei de Alba Iulia	204
3.7.6.1. Surse	204
3.7.6.2. Metodologia cercetării	206
3.7.6.3. Rezultatele studiului	206
3.7.7. Concluzii și perspective	208
4. Efectele grupelor muzicale de tineret asupra adolescenților secolului 21.....	210
4.1. Fundal teoretic	210
4.1.1. Adolescența	210
4.1.2. Comunitatea religioasă	212
4.2. Studiul empiric al grupelor muzicale și a celor de tineret	213
4.2.1. Pașii pregătitori ai studiului	213
4.2.2. Ipotezele studiului	214
4.2.3. Prezentarea eșantioanelor studiate	215
4.2.4. Rezultatele studiului	216
4.2.5. Religiozitate	217
4.2.6. Sociometrie	220
4.3. Concluzii	224
5. CONCLUZII FINALE	225
ANEXE.....	229
BIBLIOGRAFIE	342
LISTA TABELELOR	380
LISTA FIGURILOR	381